

טריטרת הדורות **SHARSHERET HADOROT**

כרך ט' מס' 1.00

החברה הגניאלוגית הישראלית

ינואר 1995

תוכן העניינים

	עמ'
דבר המערכת	.1
התכונה ופרטומיה	.1
ההרצאות הבאות	.1
מכתב למערכת	.2
<u>הרצאות ששמענו</u>	.2
חברנו שמואל אבן אור - משפחת סלומון.	.2
חברנו חיים פרידמן - צאצאי הגר"א.	.3
<u>משולחן העבודה של חברינו</u>	.6
אביבה נאמן - "הרווחים שלי" מהסמינר בירושלים.	.6
ולרי לדיז'ינסקי - בחיפוש אחרי שורשי.	.8
בניטין נאור - תולדות משפחה רגילה	.10
מטילדה טג'ר - רבני תוניסיה	.11
הרולד לואין - אינדקס של בית כנסת בלונדון	.12
תיקונים למאמרים בעלון כרך 8 מס' 3	.13
עצות למחקר גניאלוגי	.13
לקט ידיעות	.14
ספרים	.15
<u>הפרטומים בגניאלוגיה יהודית בעולם</u>	.15
לקט מהעלונים בצרפת - מטילדה טג'ר.	.15
לקט מהעלונים בארה"ב ובאנגליה - הרולד לואין.	.XX

דבר המערכת

אנו מגישים לכם בזה את העלון הראשון בכרך התשיעי. לשמחתנו המדור, "משולחן העבודה של חברינו" התרחב מאד הפעם, והוא מעיד על פעילות החברים בתחומים רבים. אנו מזמינים את כל החברים וביחוד את אלה שאינם יכולים להגיע לפגישות החודשיות בירושלים לקחת בו חלק פעיל. גם מכתבים למערכת המגיבים על מאמרים קודמים ועונים על בקשות עזרה חשובים מאד.

המאמרים של חברינו שמואל אבן אור וחיים פרידמן מלמדים פרקים חשובים בתולדות עמנו בכלל ובראשית הישוב העברי בארץ בפרט. המדור "עצות למחקר גניאלוגי" בודאי יעורר התעניינות אצל רבים.

בברכה,

יהויכין אילון, אסתר רמון ורות רגבי

החברה ופרסומיה

"שרשרת הדורות" מוצא שלוש פעמים בשנה ע"י החברה הגניאלוגית הישראלית, הרב עוזיאל 50, ירושלים 96424, טל: 02-424147.
סימן הזיהוי הבינלאומי של העלון ISSN 0792-5751

חוברת "תולדות ומעשים" - 10 ש"ח ולחברים 5 ש"ח
חוברת "לבית אבותם" 3-4 - 20 ש"ח ולחברים 18 ש"ח
חוברת "לבית אבותם" 5-6 - 30 ש"ח ולחברים 28 ש"ח

דמי החבר לשנת תשנ"ה - 90 ש"ח. חשוב מאד שכל חברינו ישלמו את דמי החבר בהקדם האפשרי.

ההרצאות הבאות

יום ד' 25.1.1995 חברתנו רוז כהן - מחקר משפחתי בליטא.
יום ד' 22.2.1995 לאה באליאנט - בעקבות הסרט "מבט שני" "רשימות וונדה" - בעיות גניאלוגיות של היהודים ללא זהות.
יום ד' 29.3.1995 שמעון אפלטוני - תולדות וכתבי הרופא הרב והשד"ר הספרדי הירושלמי סניור פרופ' חיים ישראל מאיר מזרחי, ס"ט משושלת "הנרות המזרחיים" הירושלמים.
יום ג' 25.4.1995 (יום ד' 26.4 הוא ערב יום השואה) - סקירות קצרות של כמה מחברינו על מחקריהם - חיים פרידמן, מטילדה טג'ר ואחרים
ההרצאות מתקיימות בבניין "מבקשי דרך", שד' ש"י עגנון 22, י-ם בשעה 19.30. הספריה פתוחה משעה 18.00.

המעוניינים לקבל רשימה מלאה של החברים וכתובותיהם מתבקשים לשלוח לי ששה בולים של 90 אג'.

מכתב למערכת

לכבוד
אסתר רמון
החברה הגניאלוגית הישראלית

הנני להודות לך ולשאר עמיתייך בחברה הגניאלוגית עבור הרשימה השמית למפקד של שנת 1939 (חטיבה J4) שהואלתם למסור לנו.

רשימה זו תביא, ללא ספק, תועלת רבה לתוקרים בתחום הגניאלוגי וכן תקל במידה ניכרת את השימוש בחטיבה.

במיוחד ראוייה לציון העבודה הרבה שהושקעה בהזנת הנתונים למחשב ובהכנת הרשימה.

בברכה,

רחל רובינשטיין
הארכיון הציוני המרכזי

הרצאות ששמענו

משפחת סלומון
שמואל אבן אור

אמי הרבנית מושקה ליבה אורנשטיין ז"ל, היא בת הדור החמישי לראש המשפחה הראש"ז צורף.

משפחת סלומון, היא המשפחה האשכנזית הראשונה שהגיעה לירושלים בתקע"ג (1812). אבי המשפחה הוא רבי אברהם שלמה זלמן שכונה צורף על פי מקצועו. הוא עלה ארצה מהעיר קיידאן (Kedainiai) שבליטא עם אשתו חעשה ובנו הנכור רבי מרדכי בהושענא-רבא תקע"ב (1811). דרך נמל עכו הוא הגיע לצפת. לאחר שנה, כשפרצה מגיפה בצפת, החליט הראש"ז לעבור לירושלים. יחד אתו עברו שמונה משפחות מחבריו והם התיישבו בירושלים. היות והערבים התנכלו ליהודים אשכנזים בגלל חוב נושן מלפני כמעט מאה שנה, התחברו הראש"ז, חבריו ובני ביתו ליהודים הספרדים והתלבשו כמוהם.

המשפחה השתרשה בארץ והיתה למשפחה גדולה בת 13000 איש, המעורים בכל ענפי הכלכלה והיא המשפחה הגדולה בארץ.

הראש"ז היה למנהיג העדה. הוא השיג רשיונות לביטול חובות האשכנזים, היתר ליהודים אשכנזיים להתיישב בירושלים, רשיון לשחרור חצר האשכנזים (בלשונם - חצר אל שיכנז) ורשיון לבניית בית המדרש הישן "מנחם ציון" שנבנה בתקצ"ז (1837). הוא גם שחרר את האשכנזים מעולה של העדה הספרדית והפכה לעדה עצמאית וגאה. מאוחר יותר השיג רשיון לבנית בית כנסת מרכזי. על מצבת הראש"ז היה חקוק "אשר הציל נחלת האשכנזים מידי הישמעאלים והשתדל בבנינה ובפרט בבנין הבית. נכל"ע יט' באלול תרי"א (1851)".

בניו של הראש"ז, רבי מרדכי ורבי יצחק צורף, היו האחראים על בניית בית הכנסת "בית יעקב" הנקרא בלשון העם "החורבה" או "חורבת רבי יהודה התסיד".

רבי מרדכי צורף היה בין הראשונים מבני הישוב הוותיק שחשב על עבודה חקלאית והתיישבות. הוא למד באנגליה הפעלת מפעלי טקסטיל. חקר בכפר הערבי בית חנינא אדמה ונטע עליה כרם תאנים.

רבי יצחק צורף היה תלמודי ואיש תורה. הוא למד באחת משיבותיה של ירושלים.

רבי יואל משה סלומון, בנו של רבי מרדכי צורף, איש בעל חזון ומעוף, היה ממנהיגי הישוב הוותיק. לפרנסתו הקים בית דפוס והיה אחד ממייסדי שכונת "נחלת שבעה" בירושלים וממקימי המושבה הראשונה בארץ - "פתח תקוה". הוא היה ידוע בירושלים בשם "רבי משה דרוקר הפיקח".

בנו הצעיר רבי חיים שלמון (סלומון) שהיה איש צבור ידוע בירושלים, שימש כסגן ראש עיריית ירושלים ונשיא ועד הקהילה. הוא הקים תעשיות פרמצבטיות בירושלים "אסיה" ו"טבע". שנים מאחיו המשיכו להחזיק בבית הדפוס ולעבוד בו. שנים אחרים היו איכרים בפתח תקוה.

במשפחה אנו מוצאים שני שופטים עליונים, עורכי דין, כלכלנים ומאות בעלי מקצועות חפשיים. חלקם הקימו טחנות קמח ומאפיות, והיו גם סוללי כבישים, כובשי קרקע ופיתוחם וחקלאים. רבים, רבים הם תלמידי חכמים וגם רופאים, אנשי צבא, חוקרים, מתמטיקאים ועוד.

כמה מהמיוחדים שראוי להזכירם:

רבי שאול סלומון, בנו של רבי יצחק צורף בן הראש"ז, מבחירי ישיבת "עץ חיים", מומחה לחישוב המועדים ולחכמת התכונה. הוא פרסם מאמרים בעתון "תכצלת" ועוד וערך לוח לאלף שנה. ה"מביט" (יחיאל מיכל טוקצ'ינסקי) השתמש בו בלוחות הקיר שפרסם מדי שנה בלי ציון המקור.

רבי מיכל הריסון, חתנו של רבי יצחק צורף, היה ראש המנקרים בירושלים וכן גבאי ראשי והנאמן הכספי של בית הכנסת "החורבה" ומייסדי שכונת "בית ישראל" בירושלים.

סבי, רבי אשר יצחק וויזמן, נכדו של רבי יצחק צורף, היה תלמיד חכם רשום. הוא נתן שעורים בתורה ובתלמוד למבוגרים מדי יום בשעות המוקדמות של הבוקר בבית הכנסת "הגרא" בשכונת "שערי חסד". הוא היה מהמתיישבים הראשונים בשכונה הזאת ולימד מאות תינוקות של בית רבן וגם שמש שד"ר של העדה הפרושית בארה"ב.

חתנו של רבי אשר וויזמן היה אבי מורי, הרב יצחק אביגדור אורנשטיין, איש רב פעלים, מייסדי הסתדרות "המזרחי הצעיר הא"י" וה"מזרחי" בירושלים, ממייסדי המושבה "נווה יעקב", רב מפקח-שומר הכותל המערבי מטעם הרבנות הראשית והמוסדות הלאומיים. הוא היה אחראי על העניינים האזרחיים מטעם "ההגנה" במלחמת העצמאות בירושלים העתיקה ונפל יחד עם אמי מפגיעת פגז ירדני-בריטי. פרטים עליו בחוברת תולדות ומעשים ועל אמי בחוברת לבית אבותם ג' - ד' שיצאו לאור על ידי החברה הגניאלוגית הישראלית.

כיצד הגיע השם סלומון למשפחה? כשיצא רבי יואל משה לחו"ל נשאל לשמו ולשמות אביו וסבו. היות ופקידי הקונסול התקשו בשם "צורף", לקחו את השמות שלמה זלמן העבריים והפכו לסלומון הלועזי.

צאצאי הגאון מווילנא חיים פרידמן

חקר עץ-המשפחה של הגאון מווילנא זצ"ל היה תמיד אתגר קשה לגניאלוגים. למרות שהרבה משפחות שמקורן בליטה שומרות אצלן מסורת היותן בין צאצאי הגר"א, האופן המדויק של קרבתן להגר"א נשאר חידון שטמון עמוק בעבר. למעשה, עצם אי-הודאות של טענות אלו מביא לגישה סקפטית כלפי אמינותן, והילה של אגדה מרחפת מעל החידון שכביכול מסרב לגלות את פתרונו.

היו מספר נסיונות לחקור את משפחת הגר"א, כאשר המקיף ביותר נעשה ע"י אליעזר ריבלין ז"ל מירושלים שהוציא לאור את ספרו בשנת 1935: "ספר היחס למשפחת ריבלין ומשפחת הגר"א מווילנא". בספר חשוב זה נרשמו מספר ענפים שהיו ידועים בזמנו, אבל מספר צאצאי הגר"א מסתכמים בכ-300 איש מתוך סה"כ 2,500 אנשים שנרשמו ע"י ריבלין.

חישוב של מספר צאצאי הגר"א במשך 10-8 דורות מסתכם בכ-100,000 באופן תיאורטי. אפילו בהתחשב בהשפעת השואה ונשואי קרובים, צאצאי הגר"א אמורים לכלול ביניהם מספר משמעותי של משפחות ליטאיות. החומר שאספתי עד כה מסתכם בכ-10,000 שמות כך שהדרך עדיין ארוכה.

אני התחלתי להתעניין בגניאלוגיה של מש' הגר"א עוד בילדותי כאשר הייתי מקשיב לסבא וסבתא המספרים על אבותיהם וביניהם הגר"א. מגיל 13 התחלתי לתעד עץ משפחתי עד אשר הוצאתי ספר על תולדות המשפחה.

נושא צאצאי הגר"א קיבל תנופה חדשה כאשר בנימין ריבלין, בנו של מחבר "ספר היחס", הציע לרב שמואל גור ז"ל שהוא ואנוכי נקח על עצמנו עדכון החומר על צאצאי הגר"א. ב-1987 יזמנו פרויקט מחקר מקיף במטרה לאסוף ולסדר את כל המידע ולפרסם עץ משפחה מעודכן. פרויקט זה יהיה לדעתי ההזדמנות האחרונה לשמר גם מסורות בעל פה יחד עם חומר ארכיוני, וזאת לפני שבמהלך השנים הבאות ישחק עוד יותר מאגר הזכרון הגניאלוגי.

עד כה הרבה משפחות נרשמו על ידי כתוצאה מפרסומת שהפרויקט קבל. ההיענות היתה מעודדת והצטלבות מידע מכמה מקורות בלתי תלויים זה בזה אפשרה פתרון של חוליות בעלמות.

הצלחתי לעדכן מספר ענפים שהופיעו אצל ריבלין וגם הוספתי אחרים שלא היו מוכרים לו. למרות זאת נשארו הרבה שאלות ללא מענה פרט למסורת משפחתית. מצב זה מעמיד שאלה אקדמית ומוסרית לגבי הגישה שיש לנקוט כלפי הכללת משפחות אלה בספר. למרות שייחוסם לגר"א טרם הוכח, דעתי היא שחייבים לשמר את כל המידע, יחד עם ניתוח והשוואת העובדות, השערות של הקשרים האפשריים, יחד עם הערכה שלי על אמינות המידע. כך, בעתיד, אם יתגלה הייחוס המדויק, החומר יהיה זמין על מנת לעדכן שוב את עץ-המשפחה.

באמצעות קשריו של שמואל גור ז"ל עם החוגים החרדיים קיבלתי מידע ממספר משפחות כאלה. כמו כן איתרתי ענפים הגרים באנגליה מאז אמצע המאה הקודמת כאשר אחד מניני הגר"א היגר לשם. גיליתי ענף קטן באמסטרדאם שנקטע ב"ספר היחד" וכמו כן מספר משפחות ממקור ליטאי בדרום אפריקה. יחד איתן משפחה בצפון אוסטרליה שכבר כמה דורות מנותקת מהיהדות אבל בידן תמונה ישנה של הגר"א הנחשב בעיניהם כאבי המשפחה.

במקביל למחקרים המתמשכים, אני כעת נמצא בעיצומה של קלידת כל החומר במחשב ולאחר סיום מבצע זה, אתחיל לכלול בתוכנה פרטים ביוגרפיים. היבט זה של המחקר הינו חשוב ביותר מכיוון שלדעתי עצי משפחה הכוללים רק שמות ותאריכים יבשים אינם עושים צדק עם זכרון האנשים וחוויות חייהם.

בנוסף לרישום וניתוח המידע המגיע ממשפחות, כולל מחקרי סקר מקיף של המקורות בספריות וארכיונים כגון ספרי קהילות, רישומי בתי קברות, עתונים, ספרי קודש, ביוגרפיות ותולדות משפחות.

החומר שנאסף עד כה כבר מהווה מקור יסודי וחשוב עבור אלה המתעניינים ביחוס משפחת הגר"א.

תאריך היעד להשלמת הפרויקט ופרסום החומר נקבע לשנת תשנ"ז 1997, כאשר ימלאו 200 שנה לפטירת הגר"א זצ"ל. עד אז אני מקווה שתנתן הזדמנות למשפחות השונות לספק את המידע שבידן, ובמקביל יושלם החיפוש בספריות.

הקושי בחקר צאצאי הגר"א מפתיע בהתחשב בתקופה הקצרה יחסית של כ-250 שנה. תקופה זו כוללת צאצאים מהדור השישי שעדיין בחיים ולכן ניתן היה לצפות שיזכרו יותר טוב את מה שסופר להם ע"י דורות קודמים לגבי קשריהם עם הגר"א. אבל כנראה שמשפחות ליטאיות היו מאוד צנועות והפחיתו מחשיבות יחוסן.

המקור העיקרי שהשתמשתי בו כבסיס למחקרי היה ספרו של אליעזר ריבלין "ספר היחס למשפחת ריבלין ומשפחת הגר"א מוילנא". בספר זה מסודרים לפי הדורות כל צאצאי אבותיו של הגר"א שהיו ידועים לריבלין עד מועד פרסום הספר לפני שישים שנה.

אחד המקורות הראשונים לתולדות הגר"א היה "עליות אליהו" מאת יהושע-השל לויין שיצא לאור בשנת 1855. למרות שספר זה כולל הרבה חומר על הגר"א ופעולותיו, יש מעט מאד מידע על משפחתו.

פרטים בודדים ניתן לקבל מההקדמות לספרי הגר"א השונים שהוצאו לאור ע"י תלמידיו ובני משפחתו. במיוחד שניים מבניו, הרב יהודה לייב והרב אברהם, פעלו רבות לפרסום ספרי אביהם ובהקדמותיהם יש פרטים על מהלך חייו ומידותיו. כמוהם כמה מחתניו פרסמו את ספריו, כגון הרב משה מפינסק והרב אורי-שרגא-פייבוש מדוברובנא. אחד מהנכדים, הרב יעקב משה לנדאו מסלונים היה פעיל במיוחד וכמוהו נכדו הרב אליהו לנדאו מתל אביב.

למעשה אליהו לנדאו היה אחד המקורות החשובים למידע על משפחת הגר"א והתיעצו איתו מספר משפחות מחו"ל על מנת לפתור את פרטי ייחוסן. אליהו לנדאו שהה תקופת מה בארה"ב ואני מבין שהחומר שפורסם ב"ספר היחס" של ריבלין לגבי משפחות שם נמסר ע"י הרב לנדאו.

הספר המקיף ביותר הוא זה של בצלאל לנדאו (שאינו קרוב משפחה) שפורסם בשנת 1978 בשם "הגאון החסיד מוילנא". לא רק שיש הסברים מפורטים של דרכי הגר"א בלימוד בכל תחומי היהדות, אלא יש פרטים רבים על אנשים שהיו קשורים איתו, כולל בני משפחתו הקרובים. יש הרבה הערות על מקורות החומר המאפשרים להתעמק יותר. ספרו של לנדאו תורגם לאחרונה לאנגלית וכך נעשה שרות חשוב לקהל שאינן קורא עברית. לצערי לא נכללו ההערות הרבות שהופיעו במהדורה העברית. ישנן גם שגיאות בפרטים על המשפחה שאינם מופיעים בספר המקורי. גם בספרו של מנחם קרליץ "In Our Leaders' Footsteps" מופיעות אותן השגיאות. למרות שאינני חוקר באופן פעיל את אחיו של הגר"א (היו לו ארבעה אחים ואחות אחת) מדי פעם נמסר לי חומר לגבי צאצאיהם. מספר ספרים על קהילת ווילנא מספקים חומר גניאלוגי, במיוחד "קריה נאמנה" של ש.י. פין, "עיר ווילנא" של שטיינשניידר וספריו השונים של קלוניזנב. נעזרתי בהרבה ספרים כולל ספרי קודש, העתונות העברית ברוסיה כגון "המליץ" "המגיד" "הצפירה" ומצאתי הרבה חומר חשוב על המשפחה. כעת אני עוסק בהמשך הסיקור העיתוני. אני עדיין מתרגש כל פעם כשאני מגלה, במפתיע, מאמר על אחד מבני המשפחה המספק חומר ביוגרפי על האיש שעד כה היה מוכר לי רק כשם בעץ המשפחה.

נשות הגר"א

לגר"א היו שתי נשים אבל אף אחד מהמקורות הבסיסיים אינו טוען שאשתו השניה של הגר"א הביאה לו ילדים. הגר"א היה בן 63 כאשר אשתו הראשונה תנה נפטרה בשנת 1783. אשתו השניה גיטל היתה אלמנה עם ילדים מבעלה הראשון. היא היתה בת למשפחת לונץ ובמקורות על משפחה זו ניתן להוכיח שהיא לא ילדה לגר"א ילדים.

ילדי הגר"א

למרות שהמקורות השונים רושמים מספרים שונים של ילדי הגר"א הנעים בין שלשה לשישה, יש עדויות נאמנות לעובדה שהיו לו לפחות שמונה ילדים, שלושה בנים וחמש בנות. יתכן שהיו יותר בנות שחלקן נפטרו צעירות, אבל היו לו רק שלושה בנים שהגיעו לבגרות. מספר מקורות אינם מזכירים את בנו בכורו שלמה זלמן, כנראה מכיוון שהוא נפטר עוד בחיי אביו.

להלן רשימת הילדים:

- (1) בת: שמה לא ידוע, נפטרה בין אירוסין לקידושין. כמובן אין לה צאצאים.
- (2) טאובא: אשתו הראשונה של הרב אורי-שרגא-פייבוש מדוברובנא. מקורות על בעלה מזכירים שהוא היה חתן הגר"א בזיווג ראשון. אין זה ברור אם היו להם ילדים או שטאובא נפטרה לפני שנולדו ילדים. משפחה מסוימת שאצלה מסורת של ייחוס מטאובא בת

- הגר"א, שהתה בצפת בזמן הרעש בשנת 1837. השריד היחיד של המשפחה תזר לאירופה לאיזור רומניה/הונגריה.
- 3) חייענע אשת הרב משה מפינסק. מצאצאיהם נרשמה ע"י ריבלין רק מש' נעכעס בירושלים. ישנה משפחה נוספת הטוענת שלחייענע היו עוד הרבה ילדים.
- 4) פסיה בסיה: אשתו של הרב צבי הירש דונחין מדיסנא ובין צאצאיהם משפחות דונחין והורוביץ.
- 5) בת נוספת שהיתה אשתו הראשונה של הרב יחזקאל הלוי מבוברויסק. הם התגרשו לפי ציווי אביה מכיוון שלא היו להם ילדים. לכן יש להזהר ולא לחשוב שצאצאי הרב יחזקאל היו גם צאצאי הגר"א.
- 6) הרב שלמה זלמן: נפטר בחיי אביו. אשתו רחל בת הרב ישראל קיסין מויטבסק. להם שתי בנות מהן יצאו הרבה משפחות.
- 7) הרב יהודה לייב: אשתו בת הרב אברהם בן יחזקאל, אב"ד סעריי, ואשתו אסתר יפה מצאצאי "נעל הלבוש". הרבה מצאצאיו של יהודה לייב רשומים בספרו של ריבלין, והצלחתי לעדכן מספר ענפים.
- 8) הרב אברהם: היה המוכר ביותר מבין ילדי הגר"א עקב פעילותו בפרסום ספרי אביו. בין צאצאיו משפחות לנדאו, אטינגר, פינס, שטרנבוך, רפפורט ועוד.

ארץ ישראל

למרות שהשקפותיו והשפעתו של הגר"א הביאו לעליה של קבוצה גדולה מתלמידיו בתחילת המאה ה-19, לא היו בשירה הראשונה מבני משפחתו. מחקר חשוב מאד נעשה ע"י דר' אריה מורגנשטרן ממכון דינור על תולדות עלית הפרושים והישוב הישן.

מבקר חשוב בארץ ישראל בשנות ה-30 היה הגביר והנדיב שמריה צוקרמן, שאשתו היתה נכדה של אברהם בן הגר"א.

החל מאמצע המאה ה-19 הגיעו כמה מצאצאי הגר"א כגון:

הרב אליעזר לנדא בן הרב יעקב משה מסלוני, בנו של אברהם בן הגר"א. הוא הביא איתו ארצה מספר כתבי יד של הגר"א שמצאו את דרכם לאחר מכן לספריה הלאומית.

הרב יעקב ליפשיץ מקרלין, מצאצאי חייענא בת הגר"א, אב למש' בעכעס.

הרב טוביה יוברסקי בן המשפחה הקרוב ביותר לגר"א שעלה ארצה, דהיינו נכד ממש, בן ליהודה לייב מסעריי. לא ידוע הרבה על מעשיו בארץ ועד כמה שידוע לי כל צאצאיו בחו"ל. איתרתי את קברו בהר הזיתים ויחד עם אשתי, עמלנו קשה לנקות את המצבה, שאולי לא ראתה עולים לקבר במשך 100 שנה.

עוד מספר רבנים מכובדים שאצלם מסורת יחוס מהגר"א הגיעו לארץ ישראל במאה ה-19. הקשר שלי עם הגר"א הוא דרך משפחת אמי, מש' קומיסרוב שמקורה בקובנא וראסיין, והיא צאצאה של הרב יהודה לייב מסעריי, הבן השני של הגר"א.

בילבולי גרסאות - אחיו ותלמידיו של הגר"א

מדי פעם מגיעות אלי פניות ממשפחות החושבות שהם מצאצאי הגר"א אבל, לאחר מחקר בעניין, מתברר שהם אולי צאצאי האחים או התלמידים. מקורות מסוימים מסבכים את המחקר עקב מינוח לא מדויק, כגון "ממשפחת הגר"א". יתכן שהכוונה לצאצאים ממש, אבל גם יכול להיות קרובים שונים, או מהאחים, או בני דודים שונים.

אצלי הרבה חומר וחידושים לעומת המקורות והחוקרים שקדמו לי. פרטים מלאים יופיעו בעזרת ה' בספרי.

משולחן העבודה של חברינו

"הרווחים" שלי מהסמינר בירושלים אביבה נאמן

- שתי סיבות הביאוני להשתתף בסמינר הבינלאומי לגניאלוגיה יהודית בירושלים שהתקיים בחודש מאי 1994:
- א. כחברה בחברה הגניאלוגית הישראלית סברתי שמוטל על כל החברים לחזק את "הנבחרת הישראלית" בסמינר.
- ב. כיושבת ראש של העמותה של משפחת יפה חשבתי שמתפקידי להביא לידיעת משתתפי הסמינר את דבר קיומה של העמותה ומידע על פעולותיה.

שלא כיתר משתתפי הסמינר, לא חשבתי שהסמינר יקדם את המחקר המשפחתי שלי, שכן כל המשפחות שאני חוקרת יושבות כבר במשך דורות בארץ, כך שמשתתפי הסמינר הבאים מחו"ל לא יוכלו לתרום לי מידע נוסף. זו היתה גישתי לסמינר בתחילתו: קשרתי קשרים עם אנשים החוקרים את משפחת יפה והבאתי לידיעתם את פעילות העמותה וסיפקתי תומר למעוניינים.

מהר מאד הבנתי שגישתי היתה תמימה במקצת: רמתן הגבוהה של ההרצאות הוסיפה ידע לכל המשתתפים ולדעתי לא היה משתתף שלא הרחיב את תחומי ידיעותיו.

אולם, הזעזוע האמיתי נגרם לי כשערב אחד דפדפתי ב-Family Finder של הסמינר ועיני נאחזו בעיירה בשם פיקלה (Pikeliai), משם עלתה משפחת סב-סכתי לבית גבור ואני לא ידעתי הרבה על העיירה בצפון מערב ליטא. וכך נודע לי ששנים מהמשתתפים מבקשים מידע על משפחות ניומן, לייבוביץ וכהן. בהיתי בדף כלא מאמינה - אם סכתי היתה רבקה לייבוביץ, שאביה היה תושב פיקלה. בכל ענפי משפחת סכתי היו נשים נשואות לבני משפחת כהן מאותה העיירה. השם השלישי, ניומן נראה לי בעייתי יותר. הנחתי שהוא קשור במשפחות נוימן, מהן צמחו משפחות נאמן בארץ. אבל המקור של מרביתן באוסטרו-הונגריה במאה הקודמת ולא בליטא.

מצאתי ברשימות החוקרים בסמינר שגב' לוי מסקרמנטו חוקרת את משפחות לייבוביץ וכהן מפיקלה וג'רי בקר מווישינגטון מתעניין במשפחת ניומן. התרגשותי גברה, כי ידעתי שהאחות של סכתי-רבא רבקה גבור לבית לייבוביץ נישאה לאדם בשם בקר ולסכתי היה זודן בשם זה באנגליה שאותו אני זוכרת היטב. אבל מה הקשר של משפחות בקר למשפחות נוימן, ניומן או נאמן?

בגלל השעה המאוחרת לא התקשרתי מיד ואחרי שינה טרופה חיפשתי את שני המשתתפים. במשך היום לא הצלחנו להפגש, אבל לפנות ערב נפגשתי עם ג'רי בקר. משפחתו, משפחת בקר היגרה לפני ארבעה דורות מפיקלה לאמריקה ומאז הם יושבים בארצות הברית. היות ומשפחת בקר הם קרובי סכתי, אם אבי, בעוד משפחת נאמן היא משפחת סכי מצד אבי, שאלתי את ג'רי לאיזו משפחה הוא מתכוון בכותבו - ניומן. ואכן הוא ביטא את השם נוימן (Neumann) בתור ניומן (Newman), אבל הוא איית אותו ממש כמו סכי, יליד העיר העתיקה, ואביו לפניו. המשך דבריו הפליא אותי - השם בקר נבחר על ידי המשפחה כדי להתחמק מהצבא הרוסי, אבל השם המקורי היה נוימן. נדהמתי, כי מעולם לא שמעתי על קשר למשפחת נוימן ועל מוצא משפחת נאמן ממערב ליטא. כאן באה ההפתעה הגדולה: - ג'רי הוציא תצלום משפחתי גדול ושאל אם אני מזהה מישהו בה. הצבעתי על האיש במרכז התמונה ואמרתי "זה אבי והאיש לידו דומה מאד לאחד מדודי". אבל ג'רי השיב: "לא, זה אבי!" את הערב בילינו שנינו כשאנו משווים מידע, תכונות פיזיות זהות של המשפחות ותכונות אופי. אין לנו ספק שאכן אנו קרובי משפחה, אולם עד כה לא הצלחנו לפענח איך אביו, דור רביעי בארה"ב שלא עזבה לעולם דומה כאח תאום לאבי, בן למשפחת נאמן שישבה בארץ זה ארבעה דורות.

כשהצלחתי לבסוף למצוא את גב' לוי נודע לי שהיא הכניסה את השמות לבקשת שכנתה בסקרמנטו, ברניס ברומברג. רק לאחר חודשיים נוצר הקשר עם ברניס ברומברג. שם נעוריה של ברניס היה לייבוביץ וסבה הגיע לארה"ב מפיקלה. עד כמה שידוע במשפחתה - הסבא-רבא היה מרדכי לייבוביץ מפיקלה. כדי לאמת שמרדכי לייבוביץ, הוא אותו מרדכי - סב סכתי - היא שלחה לי עץ משפחה לפי המידע של המשפחה בארה"ב. אני, מצדי פניתי לבני משפחת שר, בני דודים למשפחת בקר בלונדון ובדבלין, למשפחות בקר באנגליה ומשפ' לייבוביץ בדרום אפריקה ויחד התחלנו לאסוף את כל המידע המשפחתי, כדי לוודא שכולנו בני משפחה אחת. בעץ של ברניס נזכרה גם ברטה יודייקין, קרובתו של חברנו לן יודאיקין, וכששוחחתי אתה חזרו שוב אותם השמות הנזכרים בכל המשפחות הנ"ל.

לאחר שהשוונו את כל המידע שנאסף התברר שישנן כמה אי התאמות בין העץ של ברניס ובין המידע ביתר ענפי המשפחה. אולם השמות הזהים, סיפור המשפחה הזהה, אנשים המופיעים בשני העצים וזכרונותיה של ברניס על ביקורים אצל משפחות שר בדבלין ובקר בלונדון לפני עשרות שנים והמידע של בת דודתה ברטה יודייקין - כל אלה אישרו באופן מוחלט כי אכן כולנו שייכים לאותה המשפחה וכי סבה של ברניס והסבתא-רבא שלי היו אח ואחות. נראה שמשפחת לייבוביץ מפיקלה, משפחה בת 4-2 בנים ו-6 או 7 בנות עזבה את ליטא והתפזרה בעולם כשהבנים הגרו - אחד לאמריקה (סבא של ברניס וברטה

יודאיקין) ואחד לדרום אפריקה והבנות: אחת נישאה לגבור ותיתה בירושלים והיא סבתא-רבא שלי, אחת נישאה לשרלין כדבלין והיא אם משפחת שר, אחת נישאה לבקר והיא אם משפחת בקר באנגליה וגיליתי צאצאים של עוד שתי בנות למרות ששמותיהן אינם ידועים לי.

כמובן אני עכשיו בקשרי מכתבים הדוקים עם קרובי, שזה עתה נתגלו - ג'רי וברניס. כולנו נתחיל במחקר בכיוונים שאיש מאתנו לא ידע עליהם לפני כן. הסמינר תרם לי כל כך הרבה שאני מתרגשת כל פעם מחדש כאשני חושבת עליו. אני ערה לכך שמידע זה ישנה את פני המחקר של כל משפחות נאמן היושבות בארץ מהמאה הקודמת.

אז מתי הסמינר הבא?

לפי Where Once We Walked:

(Pekelai Lith. (Pikalin, Pikelen, Pikeli) האוכלוסיה היהודית בשיאה היתה 286.

בחיפוש אחרי שורשי - ולרי לדיז'ינסקי (דיווחי הראשון הופיע ב"שרשרת הדורות" 7\3)

כידוע רק לפני כ-150 שנה חיו כשלושה רבעים של יהודי העולם בערים ובכפרים רבים מאד במזרח אירופה, כשהם דיברו בניבים שונים באידיש ונהגו לפי המסורת היהודית. אחרי נדודים הגיעו גם אבותי לערי אוקראינה שהיתה תחת שלטון זר, אבל הם לא שכחו לעולם שהם שייכים לעם היהודי ושהם באו מירושלים.

במשך הזמן נשכחו פרטים רבים מעברם, אלא אם הם הוזכרו למטרת שידוך. איזכור כזה על מקורות משפחתי מופיע בספר אוטוביוגרפי של משה סמילנסקי "בשדות אוקראינה" כשהוא מספר על הארוסין של אחותו הבכירה רבקה לבחור ברוך בנציון בן דוד הירש לדיז'ינסקי שהוא הסב של סבי: "... ישראל ויוסף יצאו לעיר קרמנצ'וג (Kremenchug) לראות את הבחור ברוך, בנו של אחד מחסידי הורניסטייפול, שדיברו בו נכבדות עם רבקה. תפקידם היה לבדוק במגילת היוחסין של המחוז ובמצבו הכלכלי ולתהות על קנקנו של החתן. הם חזרו שבעי רצון."

בארכיון של הספרייה הלאומית בירושלים החזקתי בידי מכתב שנכתב על ידי אותו ברוך לחברו הטוב ביותר לאחד העם ב-1907. בו הוא מכנה את עצמו "תושב העיר קריוקוב (Kryukov) ברוך בנציון דוד גרשביץ לדיז'ינסקי". קריוקוב היא פרבור של קרמנצ'וג, נמל גדול על הדנייפר.

באנציקלופדיה של דוד תדהר כרך II עמ' 3788 כתוב שדוד הירש היה "חסיד מפורסם של הורניסטייפול, סוחר אמיד ולמדן מופלג". (אנציקלופדיה לחלוצי היישוב ובניו)

דוד הירש מופיע גם בעץ היוחסין שהראה לי קרובי ברמת-גן דוד לדיז'ינסקי. עץ זה הוכן על ידי הרווי נ. לדין (נחום הירש לדיז'ינסקי) ב-1958 בארה"ב לאחר מחקר מעמיק. הרווי רשם מפי אביו איזדור לדין (יצחק לדיז'ינסקי) מידע שנמסר לו על ידי דוד הירש, סבו מצד אמו ודודו מדרגה שניה מצד אמו: "אביו יצחק ואחותו ניצלו בפרעות בלדיז'ינקה (Ladyzhinka) במחוז קייב ב-1785 שבהם נרצחו הוריהם".

כך נודע לי שיוסף (1754-1785) ואשתו, שלא נזכרה בשמה במסמך האמריקאי, נהרגו באותו היום ב-1785 בידי הפורעים האוקראינים ושהיו להם שני ילדים: רבקה (1776) ויצחק (1780). לדיז'ינקה נמצאת במרחק 32 ק"מ מאומן, מקום הולדתו של אבי. ב-1768 קרה אסון גדול באומן כאשר כל היהודים בה הושמדו על ידי גייסות ההיידאמקים שנתעוררו נגד "החלטות הקונפדרציה בבאר" שהיו מכוונות נגד האוכלוסיה הנוצרית-אורתודוכסית של פולין. מספר היהודים והפולנים שנרצחו הגיע ל-20000. יש לשער שארועים חמורים אלה השפיעו קשות על יוסף. בהיותו בן שמונה-עשרה נחלקה פולין בין רוסיה, אוסטריה ופולין.

אינני יודע מה היה מקצועו של יוסף וגורל ילדיו היתומים. ידוע לי רק שבפרעות הנ"ל נחתך יצחק בגרונו והוא היה מת לולא אחותו שהחיתה אותו וטיפלה בו במסירות. מאז לכל הלדיז'ינסקים יש סימן בצווארם ובמקום זה לא גדל זקנם אף פעם.

ליצחק היו חמשה בנים: למל, יוסף, תיים, דוד-הירש ומאיר. וכולם נשאו את שם המשפחה לדיז'ינסקי בפקודת האדיקט של הצאר ניקולאי הראשון.

דוד-הירש (1828-1898) עבר לקרמנצ'וג והיו לו הרבה ילדים משלוש נשותיו. וכך מתאר אותו משה סמילנסקי: "המחותן גבוה, פניו עזים ועיניו מבריקות, והוא מדבר בקול רם. לבוש היה כאחד מחסידי רחמיסטרביקה, אך בשינוי קטן: צווארון כותנתו ושרווליה לא היו מכופתרים בכפתורים, אלא קשורים בגדילי בד, כמנהג חסידי הורניסטייפול מן המהדרים. המחותנת פניה פקחיים ורכים ועקבות-סבל נראים עליהם... הוא עסק בסחר-עצים".

מצאתי את המצבה של ברוך בנציון לדיז'ינסקי ושל אשתו רבקה בבית הקברות בנחלת יצחק, שם נקברו ב-1940. הכתובת אומרת שהיא היתה הבת של שמעיה סמילנסקי בן ר. דוד בקבר משותף כי שניהם נפטרו באותו חודש. וכתוב על מצבתם שהוא בנו של ר' דוד והיא בת שמעיה סמילנסקי.

ברוך היה בנו השלישי של דוד מאשתו השלישית. הוא עבר לאודסה והיה בן טיפוחיו של ויסוצקי (זכרו את חברת הטה) וחבר ושכן של אחד העם. הוא הגיע לארץ ישראל בפעם הראשונה ב-1890 ומילא תפקיד חשוב בעליה של משפחת סמילנסקי. הוא נולד ב-1863, היה תמיד ציוני נלהב ועיניו היו תמיד נשואות לירושלים.

בנו בכורו של ברוך נולד ב-1880. הוא היה רופא ובמלחמת העולם הראשונה שרת בבית חולים צבאי באליסבטגרד ליד אודסה. כשהרוסים הבולשביקים כבשו את אליסבטגרד ב-1919 הם גייסו אותו ושלחו אותו בכוח תחת משמר למוסקבה. כך הוא היחיד מבני ברוך שנשאר בבריה"מ. יותר מאוחר הוא היה רופא ילדים באודסה. לו ולאשתו היה בן מאומץ אשר נפל כחיל במלחמת העולם השנייה. זה קרה לפני זמני, אבל שמעתי זאת מפי קרובי האחרים באודסה גם ששלמה בנו בכורו של ברוך נספה בשואה.

כל הבנים האחרים של ברוך הגיעו לארץ ישראל: משה (1884) הגיע ב-1919 והתיישב בחיפה, יצחק (1889) בא ב-1914 אחרי סיום לימודיו באוניברסיטה של אודסה ועבד כמורה למתימטיקה ולפיזיקה בירושלים. מירה ואידה ברחו מהבולשביקים ב-1920 והיו להם חיים מעניינים בארץ ישראל.

לברוך היו כל הסיבות לפחד מבואם של הבולשביקים לאודסה. במשך שנים רבות היה פעיל ב"חובבי ציון" יחד עם לאו פינסקר ומשה לילינבלום. הוא היה חבר קרוב של אחד העם וחבר ב"בני משה" - חברה חשאית שנוסדה באודסה ב-1889 ויותר מאוחר היה חבר ב"ועד אודסה" של "חובבי ציון". הוא חזר לארץ ישראל ב-1921. אבי זוכר שראה את סבו אריה לייב בכותבו מאומן מכתבים לארץ ישראל לאחיו בראשית שנות העשרים. לייבל ששמו המלא היה לייב חיים-ינקל לדיז'ינסקי היה האח המבוגר של ברוך מאותה האם או מאשתו השנייה של דוד. אשתו לאה היתה בת רב. אבי שהיה בן תשע כשהיא נפטרה, זוכר כיצד הובל ארונה מבית כנסת לבית כנסת ברחבי אומן כשנישאו תפילות והספדים. סבתי איטה זכרה את אי שביעות הרצון של לאה כאשר ב-1915 גילח בנה יחיאל-מיכל, סבי, את זקנו ואת פאותיו. לפני מהפכת אוקטובר נחשבה משפחת לדיז'ינסקי באומן למשפחה אמידה. לאריה-לייב ולאשתו לאה היתה חנות סדקית בככר השוק. הם גידלו שמונה ילדים: יצחק, יחיאל-מיכל, נחום, רבקה, צילה, חנה, אתי ושרה. יצחק (אייזיק) וכל משפחתו נרצחו על-ידי המשמרות הלבנים בזמן מלחמת האזרחים באוקראינה. סבי יחיאל-מיכל (1888-1916) נפטר מהשפעת הספרדית רק חמשה שבועות אחרי הולדת אבי יצחק וכך נשארה סבתי איטה בת רפאל אלמנה עם ילדיה הקטנים: אתי (אמה), בת-שבע, רפול (פולי) בן-שנתיים והתינוק יצחק. לא אפרט את תולדות המשפחה בזמן המהפכה והפוגרום באוקראינה, רק אציין שנחום האח הצעיר ואשתו חנה גידלו עשרה ילדים, כשרק שנים מהם, פולינה ומיכאל, היו ילדיהם הטבעיים והאחרים היו יתומים. כולם גרו יחד בתדר גדול עם ההורים. השלטונות הקומוניסטיים שללו מהם את זכויות האזרח בגלל מוצאם "הבורגני". אני גאה לדוות שנחום ליבוביץ לדיז'ינסקי, שהוא דוד אבי, היה הראשון ברשימה ארוכה של "משוללי הזכויות" (לישנצי) באומן. הרשימה היתה תלויה על לוח בככר השוק באומן שבה חיו אז 50000 יהודים. עובדה זו לא מנעה את גיוסו של נחום לצבא כאשר התקיף היטלר את בריה"מ. כשמשפחתו חיה כפליטים בקזחסטן הגיעה הודעה רשמית זו: "בעלך, חיל בצבא האדום לדיז'ינסקי נחום לובוביץ נפל בקרב... כשגילה אומץ לב וגבורה, נאמן לשבועתו הצבאית. הוא נקבר בכבוד צבאי בס.ס.ר. קרליה הפינית ביער ברבוע 34-35" (ליד פטרוזבודסק).

שנתים לפני ארוע טרגי זה התפלגה משפחת לדיז'ינסקי באומן - אריה-לייב הזקן סרב לברוח מהגרמנים בטענה שהמעשים האכזריים נגד היהודים מצד הגרמנים הם תעמולה בולשביקית. הוא אמר: "הגרמנים הם אנשים טובים. עשיתי אתם עסקים במלחמת העולם הראשונה וכך אעשה גם עכשיו." וכך הוא נשאר עם בתו צילה ובעלה יהושע, שהיה גם כן לדיז'ינסקי ובנם הקטן לאוניד בחרקוב. צילה אמרה: "מה עשיתי להם, מדוע יגעו בי?"

(המשך יבוא ב"שרשרת הדורות 2\9)

לתולדות משפחה רגילה
דו"ח על מחקרי ובקשת עצות
חיפושים גינאלוגיים בקהילות קטנות של אוסטרו-הונגריה לשעבר
ושכיום אין בהן יהודים
מאת בנימין נאור

עוסק אני בחקר משפחתי ומשפחת אשתי. שנינו גדלנו בוינה בין שתי מלחמות עולם. אמי ואני גם נולדנו בה, אבל משפחותינו באו מקהילות קטנות בכל רחבי המונרכיה האוסטרו-הונגרית לשעבר, שאין כיום בהן יהודים כלל. הגעתי להשגים לא רעים לגבי משפחה רגילה, לא גבירים ולא רבנים: במשפחת אמי לשנות לידה מתועדות במסמכים כגון 1785-1788, במשפחת אשתי אפילו ל-1700 (לא מתועד). בצורה לא-מובנת לי חסרים לי לעומת זאת תאריכים משנות העשרים של המאה שלנו. נחלתי כשלון מוחלט לגבי משפחת אבי, ילדי אחד המרכזים החסידיים הידועים לשעבר סדגורה (בוקובינה לשעבר, היום אוקראינה המערבית) ואינני יודע היום יותר משזכור לי מילדותי וזה מעט מאוד. כוונתי כיום קודם כל למלא את "החורים" כלומר תאריכי לידה, נישואין, פטירה של אנשים שרק שמם ידוע, מקצוע, שם עברי, אם אינם רשומים בשום מקום. ואם אפשר אני מעוניין כמובן גם לחדור לעבר הרחוק הבלתי-ידוע לי. הורי אמי נולדו בצ'כיה ובסלובקיה. באדיבותם הרבה של הארכיונים המרכזיים בפרג ובמיוחד בברטיסלבה, אשר צילמו או העתיקו בשבילי מסמכים רבים, הגעתי להשיגים ניכרים. שניהם הודיעו לי, בנפרד כמובן, שאין להם שום חומר נוסף, לא מתקופתנו ולא עתיק יותר; חלקו אבד במלחמה, חומר קדום יותר לא היה להם מעולם. היכן אני יכול למצוא פרטים רשומים להלן או חלק מהם?

צ'כיה: משפחות אסטרייכר ולוטיג

Oesterreicher: Trstenice near Ivancice (formerly Stiegenitz near Eibenschitz, Mahren), Lustig: Ivancice (formerly Eibenschitz)
שטיגניץ צורפה לאייבנשיץ כנראה עוד לפני מלחמת העולם הראשונה. אני מחפש תאריך פטירה של Maximilian Oesterreicher, שנולד ב-1825, ונפטר כנראה בשטיגניץ בשנות ה-70 או ה-80 של המאה הקודמת. כן כל תאריך אפשרי על הוריו והורי אשתי Babeth(?) and Lazar Oesterreicher, Joachim Lustig and wife כל אלה נולדו סביב 1800 כנראה בקהילות אלה ואחורה עד כמה שאפשר. היכן ניתן למצוא חומר, פרט לארכיון המרכזי הנ"ל בפרג.

סלובקיה: משפחות ברנדייס, שטיר ושטרקר.

Brandeis, Strecker, Stier Nove Mestum nad Vahom (formerly Waag-Neustadt), Ezechiel Brandeis from Dyerbo (formerly /or Verbo) born 1785.
תאריכים על חיים שטיר Stier ואשתו, שנולדו גם הם סביב 1800; וכמובן אם אפשר לחדור אחורה. במיוחד אני מעוניין במשפחת ברנדייס. זה היה שם נעוריה של אמי. מקורו של השם ברנדייס Brandeis (גם בכתיב אחר) ידוע היטב והוא מתייחס כמעט אך ורק ליהודים ששהו שם בזמן הגרוש האחרון מפרג (48-1745) אבל לי אין כל חוט המוביל אותי לשם. כיום Brandys nad Labem.

אוקראינה: משפחות הלנברג (שמי מלידה) וברת.

Hellenberg, Bart: Novaja. Zhucka in Sadagora near Chernovtsy, Western Ukraine (formerly Neuzuczka in Sadagora near Czernowitz, Bukowina).
כאמור לא הגעתי למאומה. פניתי באוקראינית למרשם התושבים הן בסדגורה והן בצרנוביץ (הקרובה מאוד), לאדמו"ר מסדגורה בתל-אביב, להתאחדות עולי בוקובינה ולא

קבלתי כל תשובה. מצעיר חב"ד שביקר בצרנוביץ (ולא ידעתי) שמעתי שלחב"ד אין נציג שם ואין גם בכוונתם לשלוח כזה פניתי ל-RAGAS ולפי דבריהם אני הפונה הישראלי הראשון בארה"ב. הסכומים שהם דורשים למחקר באוקראינה (400 עד אלף דולר, בלתי-מוחזרים גם אם אין תוצאות), אין לי וגם לא יהיו לי. נענית להצעתם לחפש מסמך בודד וביקשתי תעודת פטירה או אישור על מות סבי ר' שמשון הלנברג Simson Hellenberg שנפטר לפי הידוע לי 1927-38. אחר יותר משנה קבלתי מהם הודעה בחותם הארכיונים הממלכתיים במחוז Chernovtsy (שמה הנוכחי של צרנוביץ) של כפר Novaya Zhuchka שלא נמצא בשנים 1922-29 רשום על מותו. יתכן כמובן שהוא נפטר שנה מאוחר יותר. אבל העיקר הוא שלפי מאמר מאוד יסודי, כתוב בגרמנית שהופיע בארץ, השתייכו לקהילת סדגורה גם 16 ישובים זעירים וקטנים, שלפחות בחלקם צורפו במשך השנים לעיר. היה לעיר בית קברות יהודי אחד, ששימש גם את כל הסביבה, וכן בית מטבחים אחד, בו עבד סבי כשו"ב. אין ספק שחי עם בעשרות שנים עם המשפחה עד לשואה. מה אפשר לעשות? בינתיים פניתי שוב ל-RAGAS. בקשתי מהם להמשיך בחיפוש בכיוון שהצעתי, אבל לא קבלתי מהם כל תשובה זה כמעט 3 חודשים.

הונגריה: משפחות כהן, וייס, קראוס, שמות נפוצים שכמותם יש אלפים.

KOHN, Kormend, Vas-district

WEISZ, Bodoge and Bussuszentlaszlo

KRAUSZ, Bussuszentlaszlo

סיפור משפחת אשתי שונה לגמרי. לפי המסורת המשפחתית ישבו מאז יסוד הקהילה המודרנית בקורמנד (מחוז ואש, הונגריה המערבית) והיו משפחת כהן KOHN היחידה בעיירה. כל התעודות אבדו בשואה. קבלנו בשנת 1962 מכן דוד של אשתי אילן יוחסין, שכולל פרט לשני הדורות האחרונים רק גברים, אין תאריכים, אין פרטים. לפני יותר מ-30 שנה לא התעניינו בנושא, רק שמרנו את הדף. בתו ובנו של האיש, שנפטר מזמן, אינם מכירים כלל את הענין לא מצאו מאומה ואינם יודעים מה היה המקור או המקורות שאביהם השתמש בהם. נעזרנו ע"י המורמונים בארה"ב, המוסדות המחוזיים בבירת המחוז Szombathely והעירוניים בקורמנד. ביוזמתם של האחרונים שוטט מישהו (כנראה יהודי בודד שהיה חי שם) בבית הקברות שנפתח ב-1900. לדבריו בתי הקברות הקודמים נמכרו (כנראה בימי השלטון הקומוניסטי). אך קבלנו נתונים רבים מאוד, בל הפרטים מתאימים לעץ המשפחה שבידינו ומאשרים אותו, אבל לעומת תאריכים כמו 1786 או 1810 חסרים תאריכים משנות העשרים. במיוחד חסר סנה של אשתי Mario KOHN. לדברי האיש הנ"ל על המצבה כתוב רק הגיל ולא שנים. יש בידי "ספר זכרון מחוד ואש" שהופיע בארץ לפני שנים רבות, רובו הונגרית ומעוטו עברית, אכן מופיעים שם כל בני המשפחה שנהרגו בשואה, אבל בפרק קורמנד אין זכר למשפחת כהן. הספר נכתב ע"י יוצאי מחוז ואש, לא חוקרים, ומרביתם כבר אינם בחיים. באותו ספר מופיע גם מכתב החסות של Adam Graf Battany, 10.7.1687 שאתו החלה ההתיישבות המחודשת במחוז. אין בו השם כהן, אם כי נכתב לפני תובת שמות משפחה ליהודי הונגריה ואין לי חוט המוביל לשם. גם כאן אני שואל למי עוד ניתן לפנות ומה לעשות. שתי המשפחות האחרות, וייס וקראוס, התחתנו למשפחה, הם כמובן אבות כמו האחרים, אבל אינני יודע עליהם מאומה. ב"מוזיאון ליהדות דוברת הונגרית" בצפת אין חומר על קורמנד.

אודה לכל אחד שיכול לעזור לי בהמשך עבודתי והשלמתה האפשרית ע"י עזרה או עצה, ציון מקורות אפשריים נוספים וכו'.

בנימין נאור

קיבוץ דברת, ד.נ. יזרעאל 19325

רבני תוניסיה

מטילדה טג'ר

ספר עב-כרס בשם "מלכי תרשיש" מאת בנימין רפאל כהן יצא לאור בירושלים ב-1986. זהו מילון ביוגרפי של רבני תוניסיה (כולל האי ג'רבה) מאז ימי קדם ועד ימינו. יש לציין שלפי דעת מומחים, רק החלק הדרן בתקופה 1690-1890 הנו בעל ערך היסטורי ממשי. ביוגרפיות אלו כוללות לרוב מידע גניאלוגי בעל חשיבות ממדרגה ראשונה.

הואיל והסדר האלפביתי של שמות המשפחה של הרבנים מאד לא קפדני, החיפוש בו קשה

ומייגע. זאת הסיבה שספרית יד בן צבי פנתה אלי ובקשה ממני לערוך מפתחות שונים לספר.

בחודש אוגוסט ש.ז. הספרייה הוציאה לאור חוברת במהדורה מצומצמת ביותר. היא מכסה את התקופה 1690-1980 בלבד וכוללת:

1. מפתח שמות הרבנים (שם משפחה ושמות פרטיים). זהו אוצר בלום לגניאלוג.

2. מפתח כותרי הספרים המצוטטים בצירוף שמות הרבנים המחברים. מפתח זה הנו ביבליוגרפיה בעלת ערך רב הואיל והיא מכילה את הספרים שראו אור וכן את הספרים שעדיין בכתב יד. לגניאלוג ביבליוגרפיה זו יקרת ערך כי לעתים קרובות הרבנים רשמו את שלשלת היוחסין של משפחותיהם בכתביהם.

3. מפתח מקומות. מפתח זה אינו כולל את הערים "תוניס" ו"ג'רבה" מכיוון ששני מקומות אלה מופיעים כמעט בכל אחד מ-300 העמודים הממופתחים. שמות הערים והכפרים מלווים בכתבים הצרפתי לשם מניעת כל טעות.

הספר "מלכי תרשיש" וכמו כן עותק חוברת "המפתחות" נמצאים בידי ואני מוכנה לסייע בחיפוש לכל דורש.

אינדקס של רישומי בית כנסת בלונדון - הרולד לואין

הרישומים המוקדמים של בית הכנסת המברו (Hambro) בלונדון כוללים מידע חשוב על לידות, נישואים ופטירות לפני רישומי החובה האזרחיים שהונהגו באחד ביולי 1837. רישומים מאוחרים מתאריך זה חשובים להשוואה עם הרישומים במשרד של מפקדי האוכלוסין והסקרים.

כפי שנכתב ב"שרשרת הדורות" 6\2 הועבר המידע מרישומי בית הכנסת בקהילה היהודית בלונדון של לידות וקבורות במיקרופילמים למחשב והוא מסודר בסדר אלפביתי של שמות משפחה ושמות פרטיים.

האינדקס של רישומי הלידות מכיל את המקום של המקור, את שמות הילדים והוריהם, את תאריך הלידה ולפעמים את מקום המגורים.

האינדקס של רישומי הקבורות יכול לכלול מידע על הסטטוס של הנפטר (אלמן/ה, ילד, מת בלידה), על השם של בן הזוג, על תאריך הפטירה ועל הכתובת הקודמת.

עד כה קיימים אינדקסים לשלוש רשימות של לידות לשנים 1770-1905 (971 שמות), שלוש רשימות קבורה לשנים 1797-1872 (1490 שמות) מבית הכנסת המברו בלונדון. הכוונה היא לעבד באותה הצורה את כל 12 הרשימות של בית כנסת זה.

בעזרת המחשב אפשר לארגן את החומר גם לפי נושאים אחרים כמו למשל תאריכי הארועים. חומר זה נועד להיות מכשיר עזר לגניאלוגים, אבל הוא יכול לשמש גם למחקר דמוגרפי של יהודי לונדון בתקופות הנ"ל.

החומר נמצא בידי דר' א.פ. יוסף
25 Westbourne Road, Edgaston, Birmingham
U.K. 3TX B15

תיקונים למאמרים בעלון כרך 8 מס' 3

למאמר "מאגר נתונים - משפחות נחקרות" - ראובן נפתלי בעלון הקודם:

1. הושמט שמה של חברתנו סוזי יעקובסון שהדפיסה עבורנו חלק ניכר מבסיס הנתונים הראשוני.
2. העתק מתדפיס מאגר הנתונים נמסר לספרייה הלאומית - חדר הביבליוגרפיה.
3. דוגמה לשאלון המצוין במאמר ניתן למצוא בחוברת המודפסת הנמצאת בספרייה.

למאמר ממצאים חדשים המכהירים מקור משפחת "כונדהיים" - יוסף בן ברית:

בעמ' 10 בקטע 1 המתחיל במלים מנואל קורדוזה בשורה השניה צ"ל מושכה זו, באחד מאיי בתולה בים הקריבי במקום מול...
באותו הקטע בשורה 4 צריך למחוק את המשפט לאי זה... ב-1497.

עצות למחקר גניאלוגי

איך להשיג תוצאות טובות בדואר

בחליפת מכתבים עם מוסדות, גניאלוגים או מקורות מחקר אחרים כדאי לנהוג לפי הכללים הבאים, כדי להגיע לתוצאות טובות:

1. קח את חליפת המכתבים שלך ברצינות. כתוב מכתב הנראה מקצועי וראוי לתשומת לב.
2. הכן שעורי בית. מצא את כל המידע על המוסד אליו אתה כותב.
3. אל תצפה שסגל העובדים יבצע את המחקר עבורך. אין להם הזמן, ההכשרה והחשק לזה (אלא אם אתה בטוח שהם יעשו זאת תמורת תשלום).
4. כתוב את הכתובת המדויקת המלאה של המוסד או האדם אליו אתה כותב.
5. כתוב בקשה ראשונית אחת ונסח אותה בצורה פשוטה במידת האפשר. נסח את הדברים בקיצור. אל תעמיס עליהם מידע משפחתי שהם אינם צריכים לדעת.
6. מסור את השם המלא, המקום והתקופה שלגביהם אתה מבקש מידע על אדם מסוים.
7. צרף מעטפה מבוילת עם כתובתך או/ו שובר דואר בינלאומי.
8. הצע לשלם עבור צילומים והעבודה אם התשלום לא צוין מראש.
9. כתוב את שמך ואת כתובתך גם במכתב וגם על המעטפה.
10. כתוב תאריך על כל מכתב והשאר לך העתק.
11. שלח מכתב תודה על כל תשובה.

שכירת חוקר גניאלוג

1. שלח בקשה אחת וודא את האיכות ואת הדיוק של העבודה לפני שאתה מזמין עוד בקשה.
2. חקור במידת האפשר בעצמך. שכור חוקר רק אם אין לך גישה אל המקורות.
3. אם אתה שוכר חוקר זכור שאתה משלם עבור הכשרתו, הוצאותיו וזמנו. וודא שהמקורות עומדים לרשותו ושיש לו את ההכשרה לנצלם.

פרטים על חוקרים גניאלוגיים בארה"ב ראה בעמ' XVII של עלון זה.

(מתורגם מהעלון 2 no. X vol. Morasha)

עשרת הדברות לגניאלוג
חיבר הרב ד"ר מלקולם שטרן ז"ל, ניו יורק
לשעבר יו"ר איגוד החברות הגניאלוגיות היהודיות בארה"ב

1. הנני גניאלוג(ית) המקדיש(ה) מאמץ מירבי להשגת ידע מאומת על המשפחות אותן אני חוקר(ת).
2. עשה שימוש במסורת המשפחתית בזהירות הראויה, ורק כסימן כיוון.
3. אל תקבל כל תיעוד, בכתב-יד או מודפס - כתורה מסיני.
4. אל תתלה תוארי אצולה או מלוכה על האילן המשפחתי בלי להתייעץ עם מומחים.
5. עליך לסמן בבירור ספקות ואגדות.
6. עליך לשמר את כל מסמכים בצורה נאותה, כדי שהבאים אחריך ימצאו אותם באותו המצב שאתה מצאת אותם.
7. עליך לתת קרדיט לאנשים העוזרים לך במחקר ולבקש רשות מראש לשימוש במחקר של הזולת.
8. אל תבקש עצות בכתב בלי לצרף מעטפה מנויילת או שוברי תשובה בי"ל.
9. במהלך מחקר, עליך לכבד רגישויות כלפי אנשים חיים, אבל לומר את כל האמת על הנפטרים.
10. אל יעמיד אדם את עצמו למורה לגניאלוגיה או כבעל סמכות לכך בלי הכשרה נאותה.

מתוך "KOSHER KOALA" עמ' 3 - אוסטרליה, אוקט. 1994.
תרגום - חוה אגמון.

לקט ידיעות

פרטים נוספים על הסמינר בווישינגטון
בתאריך: 25-29 ביוני 1995.

14th Summer Seminar on Jewish Genealogy
June 25-29, 1995
Hotel Washington, Pennsylvania Avenue at 15 St. N.W.
Washington DC 20004-1006
Early registration postmarked by April 25, 1995 \$110
Regular registration \$140
Ask for registration forms at our address.

תזכורת לכל החברים

כל חבר זכאי לרשום 16 משפחות שהוא חוקר ב-Jewish Genealogical Family Finder של "אבותינו" ללא תשלום. כתוב בלועזית את שמות המשפחות ומוצאן ואת כתבתך.

כתובת החדשה של אבותינו היא:

AVOTAYNU
155 N. Washington Avenue
Bergensfield, NJ 07621
USA

Reminder to our Members

Every member is entitled to submit 16 families he researches in the Jewish Genealogical Family Finder. The first time there is no charge.

<u>Family Name</u>	<u>Town</u>	<u>Country</u>	<u>Atlas used (as source)</u>
--------------------	-------------	----------------	-------------------------------

ספרים חדשים בספרייתנו
NEW BOOKS IN OUR LIBRARY

- גניאלוגיה - ביבליוגרפיה נבחרת ודוגמאות של לוחות ושל מקורות גניאלוגיים בעברית ובאנגלית בעריכת דר' דניאל כהן.
- עשרה דורות בארץ (משפחת סלומון) - שמחה מנדלבוים.
- ספר השנה (כ"ד-כ"ה) תשמ"ט למדעי היהדות והרוח באוניברסיטת בר-אילן בעריכת גרשון בקון ומשה רוטמן. בספר מאמר חשוב של שאול שטמפר:
Shaul Stampfer - The 1764 Census of Polish Jewry pp 41-147 in Annual of -
.Bar Ilan University Studies Judaica and Humanities 1989
- יהדות ליטא, כרך ג' בהוצאת ארגון יוצאי ליטא.
- אוסף מאמרים על הסמינר הבינלאומי הרביעי לגניאלוגיה יהודית בירושלים במאי 1994 שפורסמו בעלונים של החברות הגניאלוגיות.

ספרים חדשים שהוצאו על ידי "אבותינו" או מופצים על ידם
New Books published or sold by "Avotaynu"

WOWW Companion: A Guide to the Communities Surrounding Central & Eastern European Towns by Gary Mokotoff
7" x 10" softcover \$20.00 + \$2.5 (handling)
Jewish Surnames from Prague (15th-18th Centuries) by Alexander Beider
7" x 10" softcover \$11.00 + \$2.5
Following the Paper Trail: A Multilingual Translation Guide by Jonathan D. Shea and William F. Hoffman
8½" x 11" hardcover \$29.00 + \$3.5
From Generation to Generation by Arthur Kurzweil. Completely revised and updated edition.
6½" x 9½" hardcover \$27.50 + \$3.5
Address: AVOTAYNU, INC., P.O. Box 900, Teaneck NJ 07666

Cercle de Genealogie Juive
Revue Trimestrielle vol. 10., no. 39, automne 1994

- מצב הפרויקטים המתנהלים בנושא הצהרות השמות משנת 1808 בצרפת.
מאת Claude Blamont:
פרויקטים אחדים בנושא מתנהלים במטרה להוציא לאור את הרישומים האורגינאליים והקמת בסיסי נתונים אשר יאפשרו גישה מכיוונים שונים.
- עיבוד הנתונים הכלולים בהצהרות השמות משנת 1808 בצרפת, מאת Elie Nicolas:
הקמת בסיסי נתונים על הצהרות אלה מהוות בעיה משפטית המובאת בגוף המאמר.
- אימוץ שמות ב-1808 ותולדות יהודי גאנד (Gand) - בלגיה, מאת Micheline Gutman:
תולדות יהודי העיר מובאות דרך אספקלריה של דוגמאות אחדות מתוך הצהרות השמות משנת 1808.

רבני תוניסיה, מאת Mathilde Tagger:
מכון יד בן צבי הוציא לאור במספר עותקים בודדים חוברת הכוללת מפתחות שונים (שמות, יצירות ומקומות) לספר "מלכי תרשיש" מאת בנימין רפאל כהן. "מלכי תרשיש" הנו מילון ביוגרפי של רבני תוניסיה.
פרטים ראה בעמ' 11.